

## VI. DE ARBITRAGE EN DE BINDENDE DERDENBESLISSING

### A. DE ARBITRAGE

#### 1. Begripsomschrijving

In het zesde deel van het Gerechtelijk Wetboek (art. 1676 tot 1723) wordt een regeling uitgewerkt, waarbij geschillen kunnen worden beslecht door *scheidsrechters*, buiten de hoven en rechtbanken van de rechterlijke macht om (53ter).

Hun uitspraken kunnen echter gezag van gewijsde en, na uitvoerbaarverklaring door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, uitvoerbare kracht verkrijgen (art. 1703 en 1710).

Er kunnen diverse argumenten pro en contra arbitrage worden aangevoerd.

#### 2. De overeenkomst tot arbitrage: arbitraal beding of compromis

Arbitrage onderstelt een geldige overeenkomst (54) tussen de partijen. In veel gevallen neemt deze de vorm aan van een arbitraal beding, vervat in een andere, ruimere overeenkomst.

Over een geschil waarvan de arbeidsrechtbank kennis mocht nemen krachtens art. 578 tot 583, kan geen geldig arbitraal beding worden aangegaan (art. 1678.2). Hetzelfde geldt ingevolge art. 4 en 6 van wet van 27 juli 1961 voor een geschil over de beëindiging van een alleenverkoopconcessieovereenkomst met uitwerking in België, wanneer de arbitrage tot doel en gevolg heeft dat een buitenlandse wet wordt toegepast (55).

Ook na het ontstaan van het geschil kan nog een zogeheten compromis worden gesloten.

De wet schrijft geen bijzondere vorm- noch inhoudsvereisten voor.

Arbitrage is echter alleen mogelijk voor geschillen waarover een **dading** mag worden aangegaan. Alleen rechtsbekwame personen, mogen een over-

(53ter) Raadpl.: L. DEMEYERE, "De wet van 19 mei 1998 tot wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de arbitrage", *R.W.* 1998-99, 365 c.v.; P. TAELEMAN, "De arbiters en hun bevoegdheden", *T.P.R.* 1999, 1709 e.v.

(54) Deze kan blijken uit een geheel van uitgewisselde stukken (Cass. 27 oktober 1995, *Arr. Cass.* 1995, 922).

(55) Cass. 28 juni 1979, *Arr. Cass.* 1978-79, 1303.

eenkomst tot arbitrage aangaan. Publiekrechtelijke rechtspersonen kunnen dat ook om een geschil te beslechten over de totstandkoming of de uitvoering van een overeenkomst of in de aangelegenheden bepaald bij wet of bij in ministerraad overlegd K.B. (art. 1676).

Een rechter moet zich, wanneer voor hem *in limine litis* (56) een rechtsgeldige overeenkomst tot arbitrage wordt ingeroepen, **onbevoegd** verklaren om kennis te nemen van het geschil (art. 1679.1) (57).

### 3. Het scheidsgerecht en de scheidslieden

Het scheidsgerecht moet, op straffe van nietigheid, uit een *oneven* aantal scheidslieden bestaan, die door de partijen, op strikte voet van gelijkheid moeten zijn aangewezen (art. 1678.1 en 1681). Indien de partijen terzake niets hebben bedongen, voorziet de wet zelf in een systeem van aanwijzing (zie art. 1681 e.v.).

Met uitzondering van de personen opgesomd in art. 1680, kan ieder die bekwaam is om een overeenkomst aan te gaan, scheidsmansman zijn.

Scheidslieden kunnen worden gewraakt wanneer er omstandigheden zijn die gerechtvaardigde twijfel doen ontstaan over hun onpartijdigheid of onafhankelijkheid (art. 1690) (rechtspleging: art. 1691).

### 4. De rechtspleging

De partijen stellen vooraf zelf de rechtspleging en de plaats van arbitrage vast, binnen de door het scheidsgerecht bepaalde termijn, zo niet bepalen de scheidsmansrechtters de te volgen procedure en plaats van arbitrage (art. 1693).

Het scheidsgerecht kan diverse onderzoeksmaatregelen gelasten, maar in sommige gevallen is een beroep op de rechtbank van eerste aanleg noodzakelijk. Tenzij partijen anders overeengekomen zijn, oordeelt het scheidsgerecht vrij over de toelaatbaarheid van de bewijsmiddelen en hun bewijskracht (waarde) (art. 1696).

(56) Zie hierover Cass. 18 maart 1983, *Arr. Cass.* 1982-83, 883.

(57) Cass. 4 september 1997, *R.W.* 1998-99, 478; Cf. Cass. 9 november 1995, *R.W.* 1995-96, 1247 en *J.T.* 1997, 97, noot D. FEVERY.

Deze behoudt ook een toezicht op de beslissingen van het scheidsgerecht over zijn bevoegdheid (art. 1697) en kan, bij afwezigheid van een overeenkomst tussen partijen, de *termijn voor de uitspraak* vaststellen (art. 1698).

De scheidslieden dienen het materieel recht toe te passen, tenzij de partijen hen een andere opdracht zouden hebben gegeven (bv. op grond van de billijkheid, ...) (art. 1700).

Art. 1701 stelt de regels vast inzake de beraadslaging en de uitspraak. Deze moet **gemotiveerd** zijn en worden ondertekend door de scheidslieden. Zij kunnen een partij veroordelen tot betaling van een dwangsom (art. 1709bis).

## 5. De rechtsmiddelen

Een eerste rechtsmiddel is het **hoger beroep** bij een scheidsgerecht, in zoverre de partijen dit hebben bedongen in hun overeenkomst (art. 1703).

Een tweede rechtsmiddel is de **vordering tot vernietiging** bij de rechtbank van eerste aanleg, om de limitatief in *art. 1704* opgesomde redenen (58). Art. 1706 en 1707 bepalen de toelaatbaarheidsvoorwaarden van de vordering.

Hoewel vanwege de relativiteit van de arbitrale beslissing, de nietigheidsvordering enkel door de betrokken partijen kan worden ingesteld, wordt aanvaard dat ook een *derde* op grond van *bedrog* een scheidsrechterlijke uitspraak kan bestrijden, die tot doel heeft zijn rechten te schaden (59).

## 6. De uitvoerbaarverklaring

Deze kan slechts worden aangevraagd en verkregen nadat de uitspraak is neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg (zie art. 1710 e.v.). Voor het exequatur van buitenlandse arbitrale uitspraken: art. 1719 e.v. (60).

(58) Bv. wegens schending van het beginsel van de tegenspraak: Brussel 25 september 1997, *J.T.* 1998, 312, noot B. HANOTIAU.

(59) Cass. 29 januari 1993, *Arr. Cass.* 1993, 127.

(60) Raadpl. voor meer details: B. HANOTIAU en B. DUQUESNE, "L'exécution en Belgique des sentences arbitrales belges et étrangères", *J.T.* 1997, 305 e.v.

## *B. DE BINDENDE DERDENBESLISSING (61)*

In een contractueel beding of een compromis kan ook een 'bindende derdenbeslissing' vervat zijn.

Deze is aan geen formele pleegvormen gebonden, maar wel onderworpen aan een marginale, ook inhoudelijke (bv. bij kennelijke onredelijkheid), rechterlijke toetsing.

Ook in de verhoudingen met de overheid is zij niet uitgesloten.

De derde moet in elk geval onpartijdig oordelen, niet noodzakelijk op grond van het materieel recht, maar veeleer op grond van de billijkheid, zelfs indien zulks vóór het ontstaan van het geschil werd bedongen. Er is overigens niet altijd een geschil vereist (bv. bij een aanvulling of wijziging van een overeenkomst of een bindend deskundigenonderzoek).

De derdenbeslissing heeft echter geen gezag van gewijsde en kan geen uitvoerbare kracht verwerven na een 'exequatur'.

---

(61) Raadpl. ook: Cl. VERBRAEKEN en Fr. VINCKE, "Les méthodes alternatives de règlement des litiges", *J.T.* 1996, 161-167; L. DEMEYERE, "Hoe alternatief is alternatieve geschillenbeslechting (ADR-Alternative Dispute Resolution)?" , *R.W.* 1996-97, 521.